

Verwarring over verwardheid

S.J. ROZA

‘Politie stopt met opvang en vervoer van verwarde personen’, ‘Gemeenten luiden de noodklok over de aanpak van verwarde personen’ en ‘In vrijwel heel Nederland meer meldingen over verwarde personen’.

Zomaar een paar krantenkoppen van de afgelopen maanden. De term ‘verwarde personen’ is hot, er zijn landelijke en regionale ‘aanjaagteams’ en speciale opvanggelegenheden, en overal ontstaan initiatieven waarbij politie, zorginstellingen, gemeenten, zorgverzekeraars en andere maatschappelijke partners samenwerken. Er lijkt sprake van een ‘groot maatschappelijk probleem’ dat alleen door nauwe samenwerking en grote inzet van alle betrokken partijen het hoofd kan worden geboden.

Maar wie zijn nu eigenlijk die ‘verwarde personen’? Hebben we het hier over psychiatrische patiënten? Is ‘verward’ hetzelfde als gevaarlijk of overlastgevend? Stijgt het aantal ‘verwarde mensen’ nu daadwerkelijk zo schrikbarend de afgelopen jaren? En zo ja, hoe komt dat dan?

Achtergrond

‘Verward persoon’ is een politieterm. In het landelijk registratiesysteem wordt de zogeheten E33-registratie gebruikt voor ‘overlast door verwarde of overspannen personen’. Deze registratie omvat incidenten, maar ook lichtere gebeurtenissen zoals verwarde telefoontjes of verwarde verhalen bij de politiebalie (Kuppens e.a. 2016). Landelijk nam het aantal registraties toe van bijna 40.000 in 2011 tot ruim 65.000 in 2015. Deze stijging vormde aanleiding voor het ‘Plan van Aanpak verwarde personen’ van minister Schippers van vws, nieuwe wetsvoorstellen en de instelling van het landelijk Aanjaagteam Verwarde Personen, dat in september 2016 zijn eindrapportage uitbracht (Spies e.a. 2016). In de mediaberichtgeving over ‘verwarde personen’ duikt voortdurend de ‘65% stijging’ op om te onderstrepen hoe groot en urgent het probleem is.

De definitie

De definitie van de term ‘verward persoon’ is niet eenduidig. De politie hanteert officieel de definitie *‘Eenieder die vanwege zijn al dan niet tijdelijk verstoorde oordeelsvermogen gedrag vertoont waarmee hij zichzelf of enig ander in gevaar brengt en/of een bedreiging vormt voor de openbare orde en veiligheid’* (Abraham & Nauta 2014). Minister Schippers stelt: *‘Verwarde gedragingen van vaak kwetsbare mensen, die niet per definitie voortdurend verward zijn. Deze mensen worden verward genoemd op het moment dat zij, door de genoemde combinatie, afwijkend gedrag gaan vertonen. Door hun afwijkende gedrag veroorzaken zij overlast en kunnen zij een (acuut) gevaar voor zichzelf en/of hun omgeving vormen’* (2015). Het Aanjaagteam Verwarde Personen spreekt van *‘mensen die grip op hun leven (dreigen te) verliezen, waardoor het risico aanwezig is dat zij zichzelf of anderen schade berokkenen’* (Spies e.a. 2016). Bij onderzoek naar de alledaagse politiepraktijk in Amsterdam bleek de term ‘verwarde personen’ gebruikt te worden voor zorgmijders met of zonder

woning, mensen met problematisch middelengebruik, personen die dreigen zelfmoord te plegen en/of depressief zijn, mensen met dementie en personen met een lichte verstandelijke handicap (Kuppens e.a. 2016).

De Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie adviseert in haar recent uitgebrachte position paper over dit onderwerp om te stoppen met het gebruik van de term 'verwarde personen' en geeft de voorkeur aan de term 'personen met verward/onbegrepen/ moeilijk te hanteren gedrag' (NVvP 2016).

Verward ≠ psychiatrie

In de psychiatrie gebruiken wij de term 'verward' vrijwel nooit, vooral omdat deze zo veel verschillende betekenissen heeft. Soms duiden we een delirium als 'acute verwardheid', conform het Engelse '*confusion*'. De term 'verwardheid' gaat soms over chaotisch en ongeregeld denken, soms over geheugenstoornissen, soms over desoriëntatie, soms over bewustzijnsdalingen, soms over angst, soms over motorische onrust en soms over emotionele ontregeling. Onlangs betoogde Denys in een radioprogramma dat 'de verwarde persoon niet bestaat' en dat 'de verwarde persoon', zoals gebruikt in de politieterminologie, in het merendeel van de gevallen niet iemand blijkt te zijn met een psychiatrische stoornis. Hij verwees daarbij naar een Trimbos-rapport van Planije en Van Hoof (2016). Ook de GGD/GHOR vermeldt in een reactie op de eindrapportage van het Aanjaagteam Verwarde Personen dat het in slechts 30% van de gevallen daadwerkelijk om ggz-problematiek gaat.

Een groeiend probleem?

Tegenover de stijging in E33-registraties tussen 2011 en 2015 staan ook andere cijfers. Het aantal meldingen bij crisisdiensten in de regio West-Brabant fluctueerde sterk of nam juist af in dezelfde periode (Jongeneel & Raaijmakers 2016). In de afgelopen tien jaar is sprake van een onafgebroken gunstige trend op het gebied van veiligheid: steeds minder mensen voelen zich onveilig, steeds minder mensen worden slachtoffer van een delict en er zijn steeds minder geregistreerde misdrijven en verdachten (CBS Veiligheidsmonitor 2015). Waarom het aantal E33-politieregistraties zo is toegenomen? Dit kan een registratieartefact zijn: incidenten die eerder onder een andere categorie werden gecodeerd, worden nu hierin opgenomen. Het kan ook samenhangen met meer onverdraagzaamheid in de samenleving voor abnormaal gedrag, waardoor vaker de politie wordt ingeschakeld. De stijging kan ook het gevolg zijn van een betere herkenning van psychiatrische problematiek door politieagenten of het succes weergeven van een nauwere samenwerking tussen politie en andere hulpverleningsinstanties.

Zorgwekkende stigmatisering

Initiatieven met als doel een betere samenwerking tussen organisaties die zich bezighouden met hulpverlening aan mensen die dat nodig hebben, zijn natuurlijk altijd toe te juichen. Zorgwekkend is de herhaalde berichtgeving in de media: de stijging in het aantal politieregistraties van personen die passen binnen een matig gedefinieerd containerbegrip is daarmee verworpen tot een probleem veroorzaakt door de slecht functionerende psychiatrie. En psychiatrische patiënten zijn agressief, onvoorspelbaar en overlastgevend. Het stigma all over again.

Voor ons als psychiaters dus een schone taak: goed onderscheid blijven maken tussen psychisch ziek en niet-ziek, onze verantwoordelijkheid nemen bij

AUTEUR

SABINE ROZA, psychiater, Erasmus MC, Rotterdam.

CORRESPONDENTIEADRES

Dr. S.J. Roza, Erasmus MC, afd. Psychiatrie, Postbus 2040, 3000 CA Rotterdam.
E-mail: s.roza@erasmusmc.nl

Geen strijdige belangen meegedeeld.

TITEL IN ENGLISH

Confusion about confusion

gevaar voortkomend uit psychiatrische ziekte, en ook onze maatschappelijke taak blijven uitoefenen: samenwerkingsverbanden aangaan om de hulpverlening aan onze patiënten te verbeteren.

Voor wie geschrokken is van de eerste krantenkop, het bericht dat twee weken later volgde: *'Omdat er nog geen alternatieven gevonden voor de opvang van verwarde personen, hebben de ministers Schippers van Volksgezondheid en Van der Steur van Veiligheid en Justitie besloten dat de politie in 2017 toch doorgaat met het vervoeren en opvangen van verwarde personen.'* De discussie duurt voort...

LITERATUUR

- Abraham M, Nauta O. Politie en 'verwarde personen'. Onderzoek naar optreden van de politie in relatie tot personen met verward gedrag. Den Haag: WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie; 2014.
- CBS Veiligheidsmonitor 2015, via www.cbs.nl
- Jongeneel M, Raaijmakers L. Groeiende bezorgdheid om verwarde personen. De problematiek, de uitdagingen en veranderingsmogelijkheden in de (crisis)zorg in West-Brabant. GGD West-Brabant; 2016.
- Kuppens J, van Wijk A, van Ham T, Jager D. Stijging meldingen verwarde personen in de regio Rotterdam. Een onderzoek naar onderbouwde verklaringen en wenselijke oplossingen. Arnhem: Bureau Beke; 2016.
- Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie. Position paper verwarde personen. Utrecht: NVvP; 2016. <http://www.nvvp.net/website/nieuws/2016/nvvp-publiceert-position-paper-verwarde-personen>.
- Planije M, van Hoof F. Verwarring in Flevoland. Verkennend onderzoek naar signalen over 'verwarde personen'. Utrecht: Trimbos-instituut; 2016.
- Schippers EI. Kamerbrief over Plan van aanpak problematiek rond verwarde personen d.d. 30-06-2015. Tweede Kamer; 2015.
- Spies JWE, Aalbersberg PJ, Czyzewski ECJE, van Dijk H, Frings LCM, van Leersum L, e.a. Doorpakken! Eindrapportage aanjaagteam Verwarde Personen. Den Haag, 2016.